

ROGALAND STATSADVOKATEMBETER

RIKSADVOKATEMDELET
J.nr: RA - 2008 - 0072 - 001
09 JUNI 2008
Arkiv: 441.1
Saksbeh: IFO

Riksadvokaten
Postboks 8002 Dep
0030 Oslo

Deres ref: Ra 08-172 IFO/jaa

Vår ref: 00/225

HØRINGSUTTALELSE – NOU 2008:4 FRA ORD TIL HANDLING – BEKJEMPELSE AV VOLDTEKT KREVER HANDLING.

Vi viser til Deres skriv av 2.04.08, med vedlagt høringsbrev.

Innledning

Nou 2008:4 setter søkelys på problemer ved etterforskning og irettføring av voldtekts saker. Voldtekt rammer mange, og det rammer hardt. Kun en liten andel av voldtektsmennene straffes. Både den enkelte fornærmede, og kvinners strafferettslig vern, er skadelidende ved dette. De allmennpreventive hensyn ivaretas heller ikke godt, når oppdagelsesrisikoen er så beskjeden, selv om straffene gjennom de senere år er skjerpet. Disse problemene har vært vel kjent og allment akseptert i lang tid. Det er foretatt en rekke utredninger. Pålegg og tiltak er iverksatt internt i påtalemyndighet og politi. Ingenting av dette synes å ha medført noen substansiell endring verken på forekomsten av voldtekt, kvaliteten på etterforskningen, eller oppklaringsprosenten.

Vi oppfatter det derfor som positivt at dagens ordning evalueres og forbedringer foreslås gjennom NOU 2008:4. Det er kun ved ett kritisk blikk på dagens behandling av sakene, og vilje til faktisk endring og forbedring, at vi kan forbedre situasjonen for de som er utsatt for voldtekt, og redusere gjerningsmannens mulighet til å gå fri. Vi er enige i det budskapet som signaliseres ved utredningens tittel. Tiden er inne til å faktisk gjøre noe med situasjonen, i stedet for å uttrykke bekymring for negative tall og iboende etterforsknings og irettførings problemer ved saksfeltet. Bevisskrings og irettførings problemene som påpekes i pkt. 8.2.2. følger direkte av sakenes karakter, og kan ikke lett løses. Poenget for politi og påtalemyndighet må derfor være å iverksette tiltak og endring, hvor resultater kan oppnås. Opplaget nok er dette mest hensiktsmessig ved selv å bli bedre. Det sentrale spørsmålet må dermed være hvordan vi kan bli det.

Opprettelse av Politiets sentrale enhet mot seksualisert vold, SEPOL

Utvalget legger til grunn at svært mye av det arbeid som utføres av politi og påtalemyndighet i voldtekts sakene holder høy kvalitet, men at det ikke gjelder alle saker og alt arbeid.

Riksadvokatens arbeidsgruppe har tidligere konkludert på samme måte med at det foreligger ett ” *ikke uvesentlig forbedringspotensiale* ”. Utvalget synes å tiltre dette. Det er også vårt inntrykk fra eget distrikt. Stort sett holder etterforskningen høy kvalitet og tilfredsstillende tempo. Men i for mange saker svikter det på enten kvalitet eller tempo, og i noen saker på begge. Voldtekt er en alvorlig og prioritert forbrytelse. Det bør derfor ikke være stor toleranse for at saker ” mistes ” grunnet svikt i egen etat.

Som påpekt foran har oppmerksomheten rundt dette vært betydelig de senere år. Når situasjonen pr. i dag likevel er som beskrevet av utvalget, er det for oss opplagt at flere pålegg, direktiver eller utredninger, neppe vil føre til noen forbedringer. Heller ikke generell forbedring av budsjett situasjonen i politi og påtalemyndighet, er en praktisk farbar vei, all den tid voldtekts sakene der vil måtte konkurrere om ressursene med en rekke andre prioriterte problemer.

Vi er likevel i utgangspunktet kritiske til utvalgets forslag om opprettelse av en ny politienhet, SEPOL. Det bryter med den alminnelige organisering av politiet. De enkelte politidistrikt er nå av en slik størrelse at de burde kunne utvikle tilstrekkelig lokal kompetanse. Selv om voldtekts sakene er spesielle, er ikke etterforskningen av dem fundamentalt annerledes enn etterforskningen av en rekke andre alvorlige forbrytelser. Kompetanse heving lokalt vil kunne ivaretas gjennom opprettelse av SO team som foreslått. I tillegg kommer spørsmålet om ressursbruk, og kostnadene med å opprette en faglig sterk og slagkraftig sentral enhet. Det er for oss opplagt at dette ikke kan gjøres innen en årlig kostnads ramme på 2 mill. kroner som antydes i budsjett delen. Skal den sentrale enheten bidra til å styrke politiets innsats i fasen umiddelbart etter overgrepet/anmeldelse, må den nødvendigvis være døgnbemannet. Bare dette vil så vidt vi kan se sluke brorparten av budsjettet.

På den annen side er det enighet om at dagens situasjon ikke er tilfredsstillende. Ulike lokale tiltak er allerede forsøkt i de fleste distrikt. Det er ikke lett å se alternative tiltak som kan forventes å ha bedre effekt, enn en sentral enhet. Opprettelsen av ett SEPOL med tvungen innrapportering og mulighet for veiledning og bistand vil etter vår oppfatning bidra vesentlig på tre sentrale områder. Innrapportering og oppfølging vil motvirke tendenser til nedprioritering av sakene. Veiledning og bistand vil avhjelpe situasjonen hvor de lokale politiressurser ikke har nødvendig kompetanse. En sentral enhet vil kunne bygge opp og formidle spisskompetanse, på samme måte som Økokrim og Kripos gjør i dag. I tillegg kommer at det vil forbedre politiet mulighet til å identifisere og stanse omreisende forbrytere av typen Lommemannen, på ett langt tidligere tidspunkt enn det har vist seg at vi er i stand til i dag. Dette vil ikke være ubetydelige forbedringer.

Det er vanskelig å se at en ny sentral enhet vil kunne gjøre noen skade. Skulle det vise seg at den ikke innfrir forventningene, burde det heller ikke by på noen problemer å legge den ned, etter eventuelt en prøveperiode på noen år. Det er dermed primært ett ressursprosjekt om dette bør forsøkes, eller ikke.

Vi tiltrer derfor utvalgets forslag, om opprettelse av SEPOL og SO-team.

Vi er imidlertid ikke enige i den foreslåtte organiseringen. Etter vår oppfatning bør en slik enhet i stedet inngå som en del av Kripos, slik utvalget også drøfter. De rent faktiske tiltak

som utvalget forutsetter skal ivaretas av enheten vil godt kunne ivaretas som en avdeling innen Kripos. Der er kompetansen allerede tilstede, og vil med en styrkning opp mot voldtekts sakene raskt kunne utvikle seg som forventet av utvalget. Dersom enheten opprettes som en egen avdeling, burde heller ikke konkurransen med andre saksfelt medføre problemer. Tvert om kan det like gjerne anføres at en enhet innen Kripos vil nyte godt av kompetanse og personell som allerede finnes ved Kripos. Det må nødvendigvis være en betydelig overføringsverdi fra etterforskning av andre alvorlige saker. På samme måte vil den anseelse som i dag er knyttet til Kripos komme en ny avdeling til gode. Dermed ivaretas også utvalgets betraktninger rundt manglende anseelse for etterforskere knyttet til saksfeltet.

En egen enhet som foreslått av utvalget med statsadvokatmyndighet, politi, og annet personell med ulik bakgrunn, vil måtte ha en betydelig størrelse for å kunne rekruttere kompetent personell, og bygge opp spisskompetanse. Dette er problematisk både ut fra hensynet til fornuftig bruk av begrensede økonomiske ressurser, og begrenset tilgang på kvalifisert personell. I tillegg bidrar opprettelsen av egne saklig avgrensede enheter innen politi og statsadvokatenheter, til ett uoversiktlig og lite hensiktsmessig system. Det eneste hensyn som synes bedre ivaretatt ved en egen frittstående enhet er at den interne kampen om ressursene unngås. Dette er ett forhold av begrenset vekt. Kripos har en ledelse. Den er i stand til å styre ressursbruken i ønsket retning. Det vil være ett paradoks om en vesentlig mer kostnads og personell krevende løsning, velges nettopp for å bøte på problemene ved økonomisk og personellmessig ressursknapphet. Hensynet til den samlede ressursutnyttelse i politi og påtalemyndigheten taler i alle fall ikke for en slik løsning.

Utvalgets øvrige forslag til tiltak for å bedre etterforskning og irettføring, samt forslag om utvidede hjelpetiltak, kan i det alt vesentlige tiltres, og foranlediger ingen kommenterer herfra. Dette må ses som ledd i bestrebelsene på å bedre etterforskningen og de voldtektsutsattes stilling, og ettervern. Det er vanskelig å ha en sikker oppfattning av effekten og konsekvensene ved de enkelte tiltak. Etter vår oppfattning bør det innføres som prøveprosjekt som forløpende evalueres, slik at en over tid kan optimalisere tiltakene.

Vi deler utvalgets skepsis til tiltrettelagt samtale mellom offer og gjerningsmann, men ser som utvalget ingen tungveiende innvendinger mot det innføres som en frivillig ordning. Det må da som påpekt av utvalget være klart at dette ikke kan tre i stedet for ordinær forfølgning.

ROGALAND STATSADVOKATEMBETER, 05.06.08

Harald L. Grønlien
Førstestatsadvokat

Arild Dommersnes